

**Brüssel, 28. mai 2021
(OR. en)**

9032/21

**ENV 331
CLIMA 119
IND 141
CHIMIE 59
TRANS 319
AGRI 232
ENER 198
SAN 315
COMPET 386
ECOFIN 468
CONSOM 123
MARE 17
RELEX 463**

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Heas seisundis planeet kõigi jaoks. ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas““

1. Komisjon võttis 12. mail 2021 vastu eespool nimetatud teatise „Heas seisundis planeet kõigi jaoks. ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas““, mis on üks Euroopa rohelise kokkuleppe peamisi tulemusi.
2. Komisjon kehtestab oma teatises ELi saastevastaste meetmete uue üldise raamistiku. See põhineb üheksal juhtalgatusel ja muudel meetmetel, sealhulgas seadusandlikel ettepanekutel, ning on suunanäitajaks saastuse vältimise integreerimisel kõikidesse asjakohastesse ELi poliitikavaldkondadesse, et kiirendada asjakohaste ELi õigusaktide rakendamist ja teha kindlaks võimalikud lüngad. Selleks et suunata ELi 2050. aasta eesmärgi suunas, milleks on heas seisundis planeet kõigi jaoks, sätestatakse tegevuskavas 2030. aasta peamised eesmärgid näitajatena, mille abil saab mõõta saaste tekkekohas selle vähendamisel tehtud edusamme, tuginedes õhu- ja mürasaastet, elurikkust, pestitsiide, mikroplasti ja jäätmeid käsitlevatele kehtivatele õigusaktidele ja algatustele.

3. ELi tegevuskava toetavad kaks komisjoni talituste töödokumenti: „Seire- ja väljavaateraamistik nullsaaste eesmärgi saavutamiseks“ ning „Digilahendused nullsaaste saavutamiseks“.
 4. Komisjon esitas tegevuskava keskkonna töörühmale 21. mail 2021 ja käsitles esialgseid küsimusi.
 5. Selleks et suunata arvamuste vahetust eelseisval nõukogu 10. juuni 2021. aasta istungil (keskkond), edastatakse delegatsioonidele lisas eesistujariigi taustteave, mis sisaldab kolme küsimust mõttevahetuse struktureerimiseks.
 6. Alaliste esindajate komiteel palutakse eesistujariigi koostatud taustteave teadmiseks võtta ning edastada see 10. juuni 2021. aasta arvamuste vahetuseks nõukogule.
-

**Keskkonnaministrite nõukogu istung,
10. juuni 2021**

Arvamuste vahetus

***Heas seisundis planeet kõigi jaoks
ELi tegevuskava: „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas“***

Eesistujariigi taustteave ja küsimused ministritele

Alates 2019. aastast on Euroopa roheline kokkulepe¹ raames käivitatud mitmesuguseid poliitikasuundi ja meetmeid, mille eesmärk on saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus, edendades samal ajal eri sektorite vahelist koostööd. Et reageerida inimesi, loomi ja ökosüsteeme ähvardavatele püsivatele ohtudele, kutsutakse Euroopa rohelises kokkuleppes „ELi muu hulgas üles õhusaastet, vee- ja pinnasereostust ning tarbekaupadest tulenevat reostust paremini jälgima, sellest teavitama, seda vältima ja heastama“².

Ambitsioonid, prioriteedid ja eesmärgid

Teatis „Heas seisundis planeet kõigi jaoks. ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas““,³ mille Euroopa Komisjon võttis vastu 12. mail 2021, on viimane osa uutest strateegiatest ja poliitikameetmetest, milles esitatakse visioon mürgivabast keskkonnast ELis ning ühendatakse kõik käimasolevad ja kavandatavad jõupingutused integreeritud lähenemisviisiks, seades esiplaanine saastuse vältimise. Selleks kehtestatakse tõhusam nullsaastehierarhia, võttes arvesse aluslepingus sätestatud põhimõtteid, eelkõige ettevaatuspõhimõtet, ennetusmeetmete põhimõtet ja põhimõtteid, mille kohaselt tuleks keskkonnakahju heastada eelkõige kahju kohas ja saastaja peaks maksma.

¹ COM(2019) 640.

² COM(2021) 400, lk. 1.

³ *idem*.

Tegevuspüramiidi ülaosas on ennetus, sest saastet tuleks alati vältida selle tekkekohas ja üksnes siis, kui see ei ole võimalik, tuleks tegeleda selle minimeerimisega. Seetõttu on ülimalt oluline keskenduda sellele, kuidas muuta kaupade ja teenuste kavandamise, tootmise, tarnimise, pakkimise ja/või kasutamise ning kõrvaldamise viise. Lõpuks, kui saaste siiski tekib, tuleks see heastada ja sellega seotud kahju hüvitada.

Nullsaaste eesmärk on valdkondadeülene ja aitab ellu viia ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ning täiendab 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärki koostoimes rohe- ja ringmajanduse ning elurikkuse taastamise eesmärkidega.

Tegevuskava peamine eesmärk on toetada saaste vältimise lisamist kõigisse asjakohastesse ELi poliitikavaldkondadesse ning maksimeerida koostoimet tõhusal ja proportsionaalsel viisil, kiirendada rakendamist ning teha kindlaks võimalikud lüngad või kompromissid. Meetmete edendamiseks seatakse kavas 2030. aastaks kuus eesmärki, mis puudutavad selliseid erinevaid valdkondi nagu õhu- ja mürasaaste, keemilised pestitsiidid, mikroplast ja jäätmete.

Nende eesmärkidega kaasnevad ajavahemikul 2021–2024 elluviidavad meetmed, mis koos üheksa kogu teksti hõlmava juhtalgatusega on kavandatud täiendama paljusid teisi Euroopa roheline kokkuleppe algatusi ja vahendeid, aidates seega parandada meie tervist ja heaolu, säilitades ökosüsteeme ning seades eesmärgiks saastevaba tootmise ja tarbimise. Enamik eesmärke on seotud õigusaktide hindamise ja läbivaatamisega, et parandada eelkõige müra, vee, õhu ja pinnase kvaliteeti käsitlevate õigusaktide rakendamist ja jõustamist.

Nullsaasteni jõudmiseks kehtestatakse tegevuskavas meetmed, millega tagatakse rangem rakendamine ja jõustamine, hoogustatakse tegevust kogu ühiskonnas, edendatakse üleilmseid muutusi ja jälgitakse edusamme, prognoositakse suundumusi ja peavoolustatakse nullsaastet.

Tervise ja heaolu parandamine

Teatise peamine eesmärk on vähendada tervisealast ebavõrdsust nullsaaste kaudu ja toetada linnades võetavaid meetmeid. Selleks soovitatakse teatistes tugevdada koostööd eri sektorite vahel riiklikul, Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil. Tegevuskava sotsiaalne mõõde keskendub tervishoiusektori poliitikale, näiteks vähktõvevastase võitluse kava kaudu, ning selle koostoimele keskkonnavalaste õigusaktidega, nagu õhukvaliteeti, joogivett, suplusvett ja asulareovee puhastamist käsitlevate direktiivide käimasolev ja eelseisev läbivaatamine ning kemikaalistrateegia.

Linnaplaneerimine on ebavõrdsuse vähendamise võti ning säästva ja aruka liikuvuse strateegia, renoveerimislaine, programmi „Euroopa horisont“ missioonide ja algatuse „Uus Euroopa Bauhaus“ raames toimuvad arengusuunad võivad seega anda olulise panuse nullsaaste eesmärgi ja sihtide poole püüdlusesse, niivõrd kui need inspireerivad meetmeid riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, pidades silmas ka nende vahendite olemuslikku eesmärki, st aidata kaasa saaste vähendamisele tekkekohas.

Elamine planeedi võimaluste piires

Reostus on aastate jooksul seadnud meie ökosüsteemid tohutu surve alla, ohustades sellega elurikkust. Tegevuskavas sätestatakse otseselt keskkonnaga seotud selged meetmed, rõhutades tulevaste õiguslikult siduvate ELi looduse taastamise eesmärkide tähtsust ELi elurikkuse strateegia ja tulevase ELi mullastrateegia raames. Samuti on vaja piirkondlikku lähenemisviisi nullsaaste kohta ning taas on oluline roll koostoimel olemasolevate õigusraamistikega, mis kaitsevad õhku, magevett, meresid ja ookeane, nagu õhusaasteainete riiklike heitkoguste vähendamise direktiiv, veepoliitika raamdirektiiv ja merestrateegia raamdirektiiv ning strateegia „Talust taldrikule“.

Saastevaba tootmise ja tarbimise suunas

Meie tootmis- ja tarbimisviis on üks Euroopa rohelise kokkuleppe prioriteete ning tegevuskavas käsitletakse ka nullsaaste suunas liikumise tööstuslikku ja majanduslikku mõõdet. Selle eesmärgi saavutamiseks on vaja ringlusel põhinevat ja rohelist lähenemisviisi majandusele, mille üks aspekt hõlmab nullsaaste valikute hõlbustamist, rakendades ja parandades olemasolevaid raamistikke, nagu toote keskkonnajalajalg, ringmajanduse tegevuskava, tööstusheidete direktiiv ja ELi ökomärgis, ning rakendades tulevasi algatusi, nagu roheväidete algatus ja energia maksustamise direktiivi läbivaatamine.

Üheskoos nullsaastega majanduse suunas

Järgides kolme eesmärgi: parandada inimeste tervist ja heaolu, tunnistades vajadust elada planeedi taluvuspiirides ning liikuda saastevaba tootmise ja tarbimise suunas, tuuakse tegevuskavas esile märkimisväärne hulk uusi ja käimasolevaid algatusi. Samuti rõhutatakse kooskõlastatud kavandamis- ja rakendamisprotsessi tähtsust, et tagada pidevad edusammud nullsaaste eesmärgi ja sihtide saavutamisel, tegeledes samal ajal saastega selle tekkekohas. See toob keskkonnale pikaajalist kasu kõige süsteemsemal ja kestlikumal viisil, võttes arvesse uusimaid teaduslikke teadmisi ja standardeid, mis lõppkokkuvõttes tagavad meie kodanike ja ökosüsteemide tervise. Nullsaaste poole püüdlemine võib samal ajal aidata nende algatuste raames kaasa meetmete võtmisele ja võimaluste tugevdamisele.

Rangema rakendamise ja jõustamise võimaldamiseks loetletakse tegevuskavas mitu meetet, näiteks uute ühiste nõuete täitmise meetodite väljatöötamine riiklike ametiasutuste poolt koostöös Euroopa keskkonnaametite, inspektorite, audiitorite, politseinike, prokuröride ja kohtunike võrgustikuga; keskkonna- ja muude täitevasutuste vahelise koostöö tugevdamine, et töötada välja valdkondadevahelised nõuete täitmise meetmed riiklikul ja piiriüleasel tasandil; keskkonnakuritegude direktiivi tugevdamine; keskkonnavastutuse direktiivi hindamine ja võimalik läbivaatamine; nõuete täitmise tagamise standardsätete väljatöötamine Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil; tipptehnoloogiate edendamine ning kodanikuühiskonna mõjuvõimu suurendamine nõuete täitmise jälgimisel.

Komisjon töötab kaheksanda keskkonnaprogrammi raames välja nullsaaste integreeritud seire- ja väljavaateraamistiku, milles analüüsitakse koostoimet, jälgitakse edusamme ning edendatakse integreeritud lahendusi ja soovitusi – esimene aruanne on kavandatud 2022. aastaks ja teine 2024. aastaks. Selle saavutamiseks tuleb tugevdada olemasolevaid struktuure, nagu ELi nullsaaste tipptasemel teadmuskeskused. Euroopa Keskkonnaametil, Teadusuuringute Ühiskeskusel ja hiljuti loodud Euroopa kliima- ja tervisevaatluskeskusel on selle seire- ja väljavaatevahendi jaoks andmete kogumisel oluline roll.

Uue nullsaasteteemalise sidusrühmade platvormi loomine koostöös Regioonide Komiteega toob kokku eri poliitikavaldkondade sidusrühmad ja eksperdid, et tulemuslikult peavoolustada nullsaaste tegevuskava, aidata luua ühisvastutust, edendada koostööd ning integreeritud lahendusi ja meetmeid, mis maksimeerivad koostoimet süsinikuheite vähendamiseks ja COVID-19 pandeemiast taastumiseks tehtavate jõupingutustega.

Rahvusvahelisel tasandil edendab EL kooskõlas tegevuskavaga nullsaaste eesmärgi kaubanduspoliitika algatuste ja vabakaubanduslepingute kaudu ning tugevdab nende lepingute kaubandust ja kestlikku arengut käsitlevate peatükkide rakendamist ja jõustamist.

Soovitatud küsimused arvamuste vahetuseks keskkonnaministrite nõukogu 10. juuni 2021. aasta istungil:

- Milline on liikmesriikide hinnang nullsaaste tegevuskava lähenemisviisile, ulatusele ja ambitsioonikusele?
- Kui võtta arvesse seoseid mitme Euroopa rohelise kokkuleppe raames esitatud strateegiaga, siis kuidas saaks koostoime mõju suurendada??
- Millised on liikmesriikide arvates nullsaaste tegevuskavas sätestatud peamised rakendus- ja jõustamismeetmed?